

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ І ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ
ДИСЦИПЛІН**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«БУДІВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-
ПРАВОВІ АСПЕКТИ»**

Студента 2 курсу ММЮД групи

Освітньої програми Менеджмент в юридичній діяльності

Спеціальності 073 Менеджмент

Галузі знань 07 Управління та адміністрування

Ступеня вищої освіти магістр

Доди Сергія Миколайовича

Науковий керівник: к.ю.н., доц.Кронівець Т.М.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії _____

(підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

Вінниця 2023

АНОТАЦІЯ

Дода Сергій Миколайович

Тема «Будівельна діяльність в Україні: організаційно-правові аспекти :

кваліфікаційна робота», спеціальність 073 Менеджмент.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла

Коцюбинського, м. Вінниця, 2023 р.

Метою кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження будівельної діяльності в Україні, аналіз її управлінських та правових аспектів, напрацювання рекомендацій щодо вдосконалення містобудівної діяльності з урахуванням міжнародного досвіду.

Євроінтеграція, повноцінне входження до європейського соціокультурного простору зумовлюють необхідність дотримання всіх вимог щодо інклюзивності, безпечності, доступності будівельних приміщень. Україна змінює відповідні державні будівельні норми і посилює контроль за їх дотриманням, щоб забезпечити безпеку і комфорт для своїх громадян. Будівельна діяльність це вид економічної діяльності, яка включає прогнозування, планування, проектування, спорудження об'єктів, впорядкування територій, розширення, технічне переобладнання підприємств та забезпечує зведення, реконструкцію житлових, громадських і виробничих будівель, споруд та створює базу для розвитку всіх інших сфер господарства.

Стан безпеки об'єктів критичної інфраструктури визначає національну безпеку країни.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Будівельна діяльність, правовий та організаційний аспект будівельної діяльності, містобудівна діяльність, європейський досвід, об'єкти критичної інфраструктури.

ANNOTATION

Doda Serhiy Mykolayovych

Topic "Construction activity in Ukraine: organizational and legal aspects: qualification work", specialty 073 Management. Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi, Vinnytsia, 2023

The purpose of the qualification work is a comprehensive study of construction activity in Ukraine, analysis of its management and legal aspects, development of recommendations for improvement of urban planning activity taking into account international experience.

European integration, full entry into the European socio-cultural space necessitate compliance with all requirements regarding inclusiveness, safety, and accessibility of construction premises. Ukraine is changing the relevant state building regulations and strengthening control over their compliance in order to ensure safety and comfort for its citizens. Construction activity is a type of economic activity that includes forecasting, planning, designing, construction of objects, arrangement of territories, expansion, technical conversion of enterprises and ensures the construction and reconstruction of residential, public and industrial buildings and structures and creates a base for the development of all other areas of the economy . The state of security of critical infrastructure objects determines the national security of the country.

KEY WORDS: Construction activity, legal and organizational aspect of construction activity, urban planning activity, European experience, critical infrastructure objects.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ПРАВОВОМУ ДОСВІДІ УКРАЇН.....	8
1.1 Історико-правовий аналіз розвитку будівельного законодавства.....	8
1.2 Генеза науково-правових досліджень у галузі будівництва.....	17
РОЗДІЛ 2. Правове регулювання містобудівної діяльності: вітчизняний та світовий досвід.....	22
2.1 Нормативно-правове забезпечення містобудівної діяльності в Україні..	22
2. Міжнародний досвід правового регулювання містобудівної діяльності...	31
РОЗДІЛ 3. Містобудівна діяльність в умовах воєнного стану.....	49
3.1 Нормативне регулювання містобудівної діяльності під час війни.....	49
3.2 Адміністративно-правове забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури України під час воєнного стану.....	58
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми наукового дослідження. Повноштабна війна в Україні, тимчасова окупація цілих регіонів, постійні обстріли цивільної інфраструктури призвели до порушення права на безпечне житло мільйонів українців. Невідворотність покарання країни агресора не спростовує той факт, що наша держава вже сьогодні приймає тисячі складних рішень щодо найшвидшої відбудови житла і об'єктів критичної інфраструктури.

Євроінтеграція, повноцінне входження до європейського соціокультурного простору зумовлюють необхідність дотримання всіх вимог щодо інклюзивності, безпечності, доступності будівельних приміщень. Україна змінює відповідні державні будівельні норми і посилює контроль за їх дотриманням, щоб забезпечити безпеку і комфорт для своїх громадян. Актуальність вивчення правових і організаційних аспектів будівельної діяльності, необхідність врахування зарубіжних аспектів будівництва в досвіді України призводять до необхідності всебічного вивчення даного питання.

Метою кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження будівельної діяльності в Україні, аналіз її управлінських та правових аспектів, напрацювання рекомендацій щодо вдосконалення містобудівної діяльності з урахуванням міжнародного досвіду.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання**:

- проаналізувати історико-правовий аналіз розвитку будівельного законодавства;
- визначити генезу науково-правових досліджень у галузі будівництва;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення містобудівної діяльності в Україні;

- дати характеристику міжнародному досвіду правового регулювання містобудівної діяльності;
- дослідити особливості містобудівної діяльності в умовах воєнного стану;
- окреслити особливості нормативного регулювання містобудівної діяльності під час війни;
- визначити напрями адміністративно-правового забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури України під час воєнного стану.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини в сфері будівельної діяльності.

Предметом дослідження є управління сферою будівельної діяльності, його правові аспекти.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано систему загальнонаукових і спеціальних методів. Цілісність наукового дослідження забезпечили системний і комплексний підходи, що надало можливість дослідити всі питання з приводу будівельної діяльності, виокремити головні тенденції та сформулювати пропозиції щодо вдосконалення механізмів та процедур вдосконалення будівельної діяльності в Україні.

Нормативно-правовою базою дослідження є Конституція України, нормативно-правові акти України, рішення і висновки Конституційного Суду України, міжнародні нормативно-правові акти визнані Україною, статистичні дані, наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження можуть бути використані при викладанні курсу навчальних дисциплін, які стосуються менеджменту, публічного управління, адміністративного права, конституційного права. Також результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності державних органів, будівельних та громадських організацій.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Тематика дослідження обговорювалася на засіданні кафедри фундаментальних і приватно-правових дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Було апробовано матеріали дослідження на засідання круглого столу «Менеджмент в умовах війни», який відбувся 30.11.2022 року у м. Вінниця, опубліковано тези «Містобудівна діяльність в умовах воєнного стану». Також дослідник взяв участь у Науково-практичній конференції «Проблеми інформаційно-правового забезпечення децентралізації державної влади та цифрової трансформації в Україні» 15.06.2023 року, було опубліковано роботу «Адміністративно-правове забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури України під час воєнного стану».

Структура роботи. Кваліфікаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи складає 73 сторінки. Список використаних джерел містить 90 позиції.

ВИСНОВКИ

Будівництво – це економічна діяльність, яка включає прогнозування, планування, проектування, спорудження об'єктів, впорядкування територій, розширення, технічне переобладнання підприємств та забезпечує зведення, реконструкцію житлових, громадських і виробничих будівель, споруд та створює базу для розвитку всіх інших сфер господарства.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» цей термін охоплює «нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт об'єкта будівництва», однак варто доповнити цю статтю такими елементами як прогнозування, планування, проектування, реабілітація та консервація.

Також варто звернути увагу на те, що законодавець, регламентуючи законодавчу юридичну техніку не визначає «будівництво», «містобудування», «капітальне будівництво», «архітектурну діяльність» як господарську діяльність у розрізі господарських відносин та діяльності суб'єктів господарювання у сфері будівництва (згідно з частиною 2 статті 55 Господарського кодексу України). Тому, відсутність єдиної точної уніфікації термінів, саме через призму господарської діяльності, породжує колізійність правових норм в низці нормативно-правових актів.

Умови воєнного конфлікту накладають нові, посилені вимоги щодо здійснення контррозвідувального, контртерористичного та контрдиверсійного захисту різних об'єктів, зокрема: енергетичних та ядерно-енергетичних установок; секторів нафтової, газової та харчової промисловості; інформаційних технологій та електронних комунікацій; мереж життєзабезпечення; агропромислового, транспортного комплексу, поштових служб та систем зв'язку; об'єктів охорони здоров'я; стратегічно важливих галузей національного господарства; банківського сектору тощо.

Серед основних загроз, які мають серйозні наслідки для критичної інфраструктури, можна виділити кібератаки, терористичні та диверсійні акти, а також військові операції. Усе це може спричинити виникнення аварій на об'єктах, що становить підвищену небезпеку, та призводити до виникнення надзвичайних ситуацій на рівні регіонального, державного або навіть світового масштабу. Наведені нижче приклади ілюструють такі можливі ситуації [90].

Під час ведення військових дій на території України збройні сили країни-агресора охоплюють об'єкти ядерної енергетики, зокрема Запорізьку та Південноукраїнську атомні електростанції, що створює потенційну загрозу для всього світу. Ракетно-артилерійські обстріли об'єктів енергетичної галузі в Україні мають негативний вплив на їх безпеку, призводячи до серйозних пошкоджень, зокрема системи гідроенергетики (ГЕС), теплові електростанції (ТЕС) та інші.

Законодавчі аспекти державної регіональної політики, спрямованої на відновлення об'єктів критичної інфраструктури під час військового стану, визначені рядом законів України, таких як "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій," "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики," "Про місцеві державні адміністрації," "Про місцеве самоврядування в Україні," "Про регулювання містобудівної діяльності," "Про транскордонне співробітництво," "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України," "Про державні цільові програми," "Про Генеральну схему планування території України," та інші законодавчі акти. Ці заходи державної політики спрямовані на оптимізацію та прискорення відновлювальних заходів для об'єктів критичної інфраструктури на всій території країни.

Додатково, для зміцнення системи захисту критичної інфраструктури, пропонується включити до законодавства можливість застосування санкцій у випадках порушень (як умисних, так і неумисних) вимог щодо безпеки

об'єктів критичної інфраструктури, а також невиконання законних вимог контролюючих суб'єктів, що може бути супроводжено дисциплінарними, адміністративними та кримінальними заходами щодо відповідальних осіб у фізичному вигляді. Щодо юридичних осіб, розглядається можливість введення системи фінансових санкцій або обмежень у галузі їхньої господарської діяльності, оскільки ведення останньої в умовах недостатньої захищеності об'єкта критичної інфраструктури може становити серйозну загрозу національній безпеці.

Стан безпеки об'єктів критичної інфраструктури визначає національну безпеку країни. Наразі, на перший план виступають проблеми, пов'язані з фінансовим та матеріально-технічним забезпеченням пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури внаслідок військових дій. Законодавчо-правове поле було швидко адаптовано для створення ефективних умов відновлення та функціонування критичної інфраструктури в умовах воєнного стану. Ця проблематика становить основний аспект у формуванні ефективних механізмів для забезпечення національної безпеки. Таким чином, дослідження можливостей адаптації світового досвіду у сфері захисту та підвищення стійкості критичної інфраструктури в умовах військових загроз є актуальною науковою проблемою

В переважній більшості держав-членів ЄС розвинена система субсидіарної або солідарної відповідальності, що підвищує ймовірність компенсації заподіяної шкоди, оскільки потерпіла сторона може вимагати повної компенсації від будь-якої з сторін, які сприяли появі збитку.

Застосування цієї системи дозволяє домогтися повної компенсації збитків навіть у випадку банкрутства одного або більше сторін. Це особливо актуально, якщо гарантія, забезпечена страховиком, припиняється в разі банкрутства застрахованої особи. Такий підхід може розглядатися як вигідний з точки зору захисту інтересів замовника і третіх осіб, але в деяких країнах її застосування викликає ряд питань.

Забезпечення усунення дефектів після завершення будівництва в різних країнах ЄС може носити обов'язковий і добровільний характер. Обов'язкове покриття ризику виявлення прихованих дефектів існує в Данії, Фінляндії, Франції, Італії, Іспанії та Швеції. Варто відзначити, що воно стосується не тільки незначних конструктивних дефектів, але і конструктивних дефектів, які зачіпають придатність будинку до експлуатації на термін до 10 років після завершення будівництва. Обов'язкове покриття збитків по житлових будівель існує в Данії, Іспанії і Швеції. В Італії покривається тільки шкоду при операціях з нерухомим майном, що стосуються фізичних осіб. У Франції покриття збитків розширено на всі типи будівель. Забезпечення відповідальності в основному припускає наявність страхового поліса, хоча в Іспанії і в Фінляндії дозволено забезпечити відповідальність у формі фінансової гарантії.

При аналізі питання оптимізації ризиків суб'єктів господарювання під час військового стану, автором було наголошено, що тільки за попередніми даними прямі збитки лише інфраструктури України внаслідок повномасштабної агресії РФ складають більш ніж 100 млрд. доларів, близько млн. заяв уже є у базах. Однак, попри це, законодавець не відносить суб'єктів господарювання до заявників на отримання відшкодування майнової шкоди за пошкоджений та/або знищений об'єкт нерухомого майна, завданої внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією РФ, отримувачами компенсації можуть бути фізичні особи – громадяни України, які є: а) власниками пошкоджених/ знищених об'єктів нерухомого майна; б) замовниками будівництва – у разі отримання компенсації за пошкоджені об'єкти нерухомого майна або за знищені об'єкти нерухомого майна (об'єкти будівництва: будинки садибного типу, садові та дачні будинки); в) власниками спеціального майнового права на неподільні житлові об'єкти незавершеного будівництва, майбутні об'єкти житлової нерухомості або особами, які сплатили часткову ціну такого об'єкта та на користь яких зареєстровано обтяження речових прав на такий об'єкт

відповідно до Закону України «Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому», – у разі отримання компенсації за пошкоджені об'єкти нерухомого майна або за знищені об'єкти нерухомого майна (складові частини об'єктів будівництва: квартири, інші житлові приміщення в будівлі); г) особами, які здійснили інвестування/ фінансування будівництва об'єктів будівництва, щодо яких отримано право на виконання будівельних робіт до набрання чинності Законом України «Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому», – у разі отримання компенсації за пошкоджені об'єкти нерухомого майна або за знищені об'єкти нерухомого майна (складові частини об'єктів будівництва: квартири, інші житлові приміщення. Вищезазначений перелік є неповним, зважаючи на відсутність у ньому суб'єктів господарювання, майнові фонди яких пошкоджені/ знищені внаслідок збройної агресії, у зв'язку з чим потребує внесення змін. Отож, необхідно передбачити механізм відшкодування шкоди за пошкоджену/зруйновану нерухомість для юридичних осіб, які здійснюють будівельну діяльність.

Запропоновані зміни наблизять адаптацію українського законодавства у сфері будівельної діяльності до вимог ЄС та встановить справедливі правила ведення господарської діяльності в період післявоєнної відбудови України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асєєв Ю.С. Історія української архітектури / Ю.С.Асєєв, В.В.Вечерський, О.М.Годованюк та ін.; за ред. В.І.Тимофієнка. – К. : Техніка, 2003. – С.63.
2. Третяк К. Західні та східні впливи на архітектуру України / К.Третяк // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – № 5. – С.102.
3. Асєєв Ю.С., Вечерський В.В., Годованюк О.М. та ін. Цит. праця. – С.65.
4. Шевчук В. Друкар XVII століття, автор військової книги Онисим син Михайла Радишевського / В.Шевчук // Вісник Львівського університету: серія книгознавство. – 2007. – Вип. 2. – С.68.
5. Сушко Н. Хто він – А. Зернікау / Н.Сушко // Слово “Гетьманської столиці”. – 2009. – № 4. – С.5.
6. Асєєв Ю.С., Вечерський В.В., Годованюк О.М. та ін. Цит. праця. – С.196.
7. Ярошевська, Р. С. (2015). Теоретико-правовий аналіз поняття містобудівної діяльності. Право і суспільство, (5 (3)), 115-120.
8. Стукаленко, О. В. (2016). Місце будівельного права в системі права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право, (37 (3)), 25-27.
9. Злобін Г.К. Будівельна індустрія в Україні / Г.К.Злобін, К.І.Проценко, В.Н.Антоненко [та ін.]. – К.: Світ успіху, 2007. – С. 10.
10. Комар, Є. Г. (2014). Формування вітчизняної господарсько-правової системи регулювання будівельної діяльності протягом IX–XIX століть. Держава і право. Юридичні і політичні науки, (64), 116-121.
11. Кривошеїн, П. П. (2017). Адміністративно-правове регулювання будівництва в Україні. Київ: Компринт.
12. Стукаленко, О. (2016). Історичні та правові передумови виникнення і становлення будівельної галузі на території України. Jurnalul juridic national: teorie și practică, 19(3), 98-101.

- 13.Квасніцька, О. О. (2012). Історичний розвиток та становлення будівельного законодавства у правовому досвіді України. Наукові праці Національного університету Одеська юридична академія, (12), 370-382.
- 14.Лещинський, В. П. (2019). До питання визначення предмету адміністративно-правового регулювання у сфері містобудування: історичний аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 90.
- 15.Скрипник, В. Л. (2010). Примусове припинення права власності в Україні: історія становлення законодавства. Держава і право
- 16.Про розвиток житлового будівництва в Українській РСР : постанова ЦК КП України і Ради Міністрів УРСР від 24 серп. 1957 р. № 988 // ЗП УРСР. 1957. № 12. С. 154.
17. Лисенко, В. А. (2017). Історичний аспект становлення містобудівної діяльності в Україні. Держава та регіони. Серія: Державне управління, (4), 60.
- 18.Марушева, О. А. (2019). Розвиток політико-адміністративних процесів нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівельній галузі. Інвестиції: практика та досвід, (12), 123-126.
- 19.Войновський, М. (2016). Становлення державницької моделі управління багатоквартирними будинками. Актуальні проблеми державного управління, (2), 14-18.
- 20.Кравець, В. Р., & Кравец, В. Р. (2013). Ліцензування будівельної діяльності в Україні: історія становлення та розвитку.
- 21.Мороз, А. М. (2022). Адміністративно-правове забезпечення нормування у будівництві. Administrative and Legal Framework for Standardisation in Construction.
- 22.Фомічова, І. Г., & Бурда, І. О. Історія становлення містобудівної діяльності в Україні. Редакційна колегія.

- 23.Ляшко, О. (2016). Історико-правовий аспект організації надання адміністративних послуг у сфері містобудування. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*, 22(6), 48-52.
- 24.Малохліб, О. С. (2018). Історико-правові засади розвитку законодавства щодо використання земельних ділянок для житлового будівництва. *Право і суспільство*, (5-2), 91-98.
- 25.Лисенко, В. В. (2020). Державна політика у сфері містобудування (Doctoral dissertation, Класичний приватний університет).
- 26.Рибак О. В. Регулювання розвитку містобудівного комплексу: економіко – правовий аспект [текст] /Рибак О. В. //Економіка № 1 (115). – 2012. – с. 88–93.
- 27.Про основи містобудування: Закон України від 16 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 52. – Ст. 683.
- 28.Курчин О. Г. Роль та значення містобудівної діяльності в місцевому самоврядуванні: питання онтології та аксіології /О. Г. Курчин// Вісник Маріупольського державного університету. – Право № 5. – 2013. – с. 102–107.
- 29.Миронець І. М. До питання кодифікації будівельного законодавства [текст] / Миронець І. М. // Адвокат №3 (114). – 2010. – с. 44–48.
- 30.Білоконь Ю. М. Територіальне планування в Україні: Європейські засади та національний досвід [текст] / Білоконь Ю. М. // Логос. – К: 2009. – с. 9–23.
- 31.Латинін М. А., Юрченко Є.О. Теоретичні основи державного нагляду у сфері будівництва в Україні [текст]/ Латинін М. А., Юрченко Є.О. // Держава і ринок . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pubupr/2012_2/doc/4/01.pdf
- 32.Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 року //Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 34. – Ст. 343.

33. Про затвердження Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Президент України; Указ, Положення від 31.05.2011 № 633/2011.
34. Про Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України
35. Президент України; Указ, Положення від 08.04.2011 № 439/2011.
36. Легеза, Ю. О., & Можечук, Л. В. (2014). Правове регулювання містобудівної діяльності в Україні. Юридичний науковий електронний журнал—електронне наукове видання, 40.
37. Хар, М. І. Проблеми державного управління у сфері містобудівної діяльності в Україні та напрямки їх вирішення. Вчені записки, 91.
38. Сенькін, О. О. (2022). Інструменти державного та громадського регулювання містобудівної діяльності в Україні. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та іновації, 116.
39. Хаджикова, О. П. (2021). Система державного регулювання містобудівної діяльності. Матеріали друкуються в авторській редакції., 64.
40. Бібік Н. В. Міжнародна практика державного регулювання в сфері будівництва. Механізми державного управління. 2014. № 1 (67). С. 115–120.
41. Власенко І. М. Світовий досвід удосконалення державного управління ризиками у сфері будівництва та експлуатації споруд під час децентралізації влади. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 10. С. 117–120.
42. Козич О. М. Досвід провідних країн світу в управлінні будівельною галуззю. Державне будівництво. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_47.
43. Мелко В. Л. Імплементация міжнародного досвіду державного регулювання страхування ризиків будівельної діяльності в Україні. Аспекти публічного управління. 2016. № 37/38. С. 40–49.

- 44.Омельчук, В. О. (2012). Державне регулювання будівництва житла: зарубіжний досвід. *Економіка та держава*, (8), 110-113.
- 45.Стукаленко, О. В. (2016). Світовий досвід регулювання будівельної діяльності на прикладі США. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*, (2 (2)), 112-115.
- 46.Непомнящий, О. М., Медведчук, О. В., & Лагунова, І. А. (2018). Зарубіжний досвід регулювання будівельної діяльності. Теорія та практика державного управління, (3), 188-196.
- 47.Мацелюх, І., & Марушева, О. (2022). Зарубіжний досвід нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві. *Актуальні питання у сучасній науці*, (2 (2)).
- 48.Малаховський, Ю. В., Лізунков, О. В., & Кансо, А. А. (2017). Мезоекономічне регулювання будівельного кластеру: міжнародний досвід для України.
- 49.Власенко, І. М. (2018). Світовий досвід удосконалення державного управління ризиками у сфері будівництва та експлуатації споруд під час децентралізації влади. *Інвестиції: практика та досвід*, (10), 117-124.
- 50.Марушева, О. А. (2019). Світовий досвід формування державного механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві. *Менеджер*, (1), 50-57.
- 51.Кривошеїн, П. П. (2017). Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання будівництва в країнах північної Америки та країн учасниць ЄС. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету Одеська юридична академія*, (1), 57-66.
- 52.Медвечук, О. (2018). Удосконалення законодавства з питань саморегулювання будівельної діяльності: міжнародний досвід для України.
- 53.Шандрик, В. І. Новітні підходи до публічного управління в будівельній сфері: закордонний досвід. *сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*, 70.

- 54.Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності: Закон України від 12.05.2022 р. №2254-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2254-20#Text>
- 55.Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. №3038- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#n1313>
- 56.Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. №2259-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-IX#Text>
- 57.Деякі питання здійснення дозвільних та реєстраційних процедур у будівництві в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. №722. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zdijsnennya-dozvilnih-ta-reyestracijnih-procedur-ubudivnictvi-v-umovah-voyennogo-stanu-i240622-722>
- 58.Поповиченко І. В., Омельченко М. В., Саньков П. М., Ткач Н. О. Структурованість містобудівного управління територіями післявоєнного відновлення в Україні. The XVII International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice», May 03 – 06, 2022, Tokyo, Japan. С. 96-100.
- 59.Про затвердження Порядку проведення обстеження прийнятих в експлуатацію об'єктів будівництва: постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2017 р. №257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2017-%D0%BF#Text>
- 60.Вишневський Д. С. Розвиток систем містобудування: сутність та особливості. Містобудування та територіальне планування. 2021. №78. С. 81-90.

- 61.Лещинський В. П. Методи адміністративно-правового регулювання містобудівної діяльності: історичний досвід та засади подальшого розвитку. Право і суспільство. 2021. №2. С. 105-111.
- 62.Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 23 травня 2011 р. №554: постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2022 р. №384. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmini-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid23-travnya-2011-r-554-384>
- 63.Дурман, О. Л., & Микитюк, Д. М. (2022). Актуалізація нормативно-правового забезпечення процесів та процедур у сфері містобудівної діяльності в умовах воєнного стану. законодавства України з правом європейського союзу, 63 –70.
- 64.Заславська, О. І. (2023). Проблеми та перспективи функціонування іпотечного ринку України в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка», (1 (61)), 9-14.
- 65.Удовенко, І., & Шемякін, М. (2022). Містобудівна діяльність в умовах війни. Наукові перспективи (Naukovì perspektivì), (7 (25)). – с.392-403.
- 66.Дорош, О., Дорош, Й., & Фоменко, В. (2023). Здійснення землеустрою в умовах військового стану. науково-виробничий журнал, 22 – с. 22-33.
- 67.Шаповал, О. Ю., & Вовк, Н. П. (2023). Нові підходи до проектування захисних споруд цивільного захисту в умовах воєнного стану в Україні. In Наукові досягнення та відкриття сучасної молоді [Електронний ресурс]: зб. матер. II Всеукр. наук. конф. студ. та молодих вчених (Луцьк, 31 трав. 2023 р.)/Держ. вищ. навч. заклад «Донецький національний технічний університет».–Луцьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2023.–253 с. (р. 90).
- 68.Гаран, О. (2022). Наратив щодо окремих актуальних питань трансформації інституту адміністративної відповідальності у сфері містобудівної діяльності. Наукові інновації та передові технології, (11 (13)) – с. 111-122.

- 69.Lialiuik, O. (2023). Правове регулювання компетенції місцевого самоврядування в умовах воєнного стану в Україні. *Problems of legality*, (160), 6-23.
- 70.Щербак, Я. (2022). Особливості законодавчого забезпечення ринку нерухомості в умовах воєнного часу. Приватно-правові та публічно-правові відносини: проблеми теорії та практики в умовах воєнної агресії: збірник матеріалів II Міжнародної науково–практичної конференції (м. Кропивницький, 07 жовтня 2022 року). Кропивницький, 2022. 565 с., 377.
- 71.Кузьменко, Ю. В., Коропатов, О. М., & Думанський, Р. В. (2022). Адміністративно-правове забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури України під час воєнного стану – с.59-65.
- 72.Гуржій Т.О., Ярмиш О.Н. Правове забезпечення земельної реформи в Україні // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2014. № 1. С. 83-92.
- 73.Гуржій Т.О. Перспективи розвитку адміністративно-деліктного законодавства України. Адміністративне право і процес. 2014. № 3. С. 156-158.
- 74.Гуржій А.В. Відповідальність за адміністративні проступки проти безпеки дорожнього руху як об'єкт наукових досліджень // Адміністративне право і процес. 2012. № 1. С. 56-66. м. Одеса, 17-18 травня 2019 р. | 61
- 75.Gurzhii T., Gurzhii A., Seliukov V. Public Administration of Personal Data Protection in Modern Ukraine // *Politické vedy*. 2018. Vol. 21. № 2. P. 138-158.
- 76.Gurzhii T. Public Consultations in Ukraine: Topical Legal Issues // *Rocznik Administracji Publicznej*. 2017. № 3. С. 309-318.
- 77.Матвійчук А.В. Контрольні провадження у галузі будівництва : дис. канд. юр. наук : 12.00.07. / Матвійчук А.В. – Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х, 2010. – 215 с.

78. Миронець І.М. Адміністративно-правове регулювання будівельної діяльності в Україні : дис. канд. юр. наук : 12.00.07. / Миронець І.М. – Київ. нац. торг.-екон. ун-т. К., 2012. – 235 с.
79. Кривошеїн П.П. Адміністративно-правове регулювання будівництва в Україні : дис. канд. юр. наук : 12.00.07. / Кривошеїн П.П. – Київ, 2017. – 163 с.
80. Стукаленко О.В. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі: теоретично-правові засади : дис. докт. юр. наук : 12.00.07. / Стукаленко О.В. – Дніпро, 2016. – 512 с.
81. Деякі питання ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки : Постанова КМУ від 13 вересня 2022 р. № 1030. Дата оновлення: 16.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.10.2022).
82. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури : Постанова КМУ від 9 жовтня 2020 р. № 1109. Дата оновлення: 07.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.10.2022).
83. Деякі питання проведення зовнішнього аудиту діяльності уповноваженого органу у сфері захисту критичної інфраструктури України : Постанова КМУ від 10 червня 2022 р. № 675. Дата оновлення: 15.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.10.2022).
84. Кузьменко Ю.В. Правове поле у сфері протидії рейдерству. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2018. Вип. 4. Т. 2. С. 12–16. 5. Кузьменко Ю.В., Бондар В.В. Захист об'єктів критичної інфраструктури: адміністративно-правове забезпечення. Юридичний бюлетень. 2021. Вип. 21. С. 67–72.
85. Про затвердження Загальних вимог до кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури : Постанова КМУ від 19 червня 2019 р. № 518. Дата

оновлення: 7.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/518-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.10.2022).

86. Про затвердження Положення про організацію кіберзахисту в банківській системі України та внесення змін до Положення про визначення об'єктів критичної інфраструктури в банківській системі України : Постанова Правління НБУ від 12 серпня 2022 № 178. Дата оновлення: 20.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0178500-22#Text> (дата звернення: 13.10.2022).

87. Про затвердження Порядку проведення моніторингу рівня безпеки об'єктів критичної інфраструктури : Постанова КМУ від 22 липня 2022 р. № 821. Дата оновлення: 22.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10.2022).

88. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16 листопада 2021 року № 1882- IX. Дата оновлення: 15.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (дата звернення: 13.08.2022).

89. Про схвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури : розпорядження КМУ від 6 грудня 2017 р. № 1009-р. Дата оновлення: 6.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.10.2022).

90. Про утворення Державної служби захисту критичної інфраструктури та забезпечення національної системи стійкості України : Постанова КМУ від 12 липня 2022 р. № 787. Набуває чинності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2022)